

SKOLLEDAREN.

En tidning för Sveriges viktigaste chefer

Dilemmat

En överlad knuff och
allt blev kaotiskt

Enkäten

Tre rektorer: Så säkrar vi
betygssättningen

Medlem

Förmånliga försäkringar
för dig som medlem

Tema

TILLIT

Ett litet ord med
stor betydelse – som
skolledare kan det
vara avgörande för
att lyckas.

SALA KOPPLAR UPP

INFÖR DIGITALA
NATIONELLA
PROVEN

Varmsätra skola är en av hundra
försöksskolor som ger Skol-
verket underlagen som behövs
för att få DNP att fungera.

NATUR &
KULTUR

Läromedel till varje elev!

Hos oss hittar du kvalitetssäkrade läromedel i
alla ämnen som du kan söka statsbidrag för.

Använd
statsbidraget
Utforska här!

nok.se/statsbidrag

08

Anna Jutterdal,
biträdande
rektor på Nya
Rydsskolan.

18

37

30

07 / Ledare

Förbundsordförande Matz Nilsson:
I en framgångsrik skola bärs verksamhe-
tens vision fram av alla.

08 / Tema: Tillit

Ett förhållningssätt som alla vinner på när
det fungerar. Men hur gör man? Forskare
och rektorer delar med sig.

18 / Special: Året som gått

Ett år som förbund – här är höjdpunkterna
och det dagliga idoga arbetet.

23 / Enkäten

Tre rektorer: Så säkerställer de en likvärdig
och rättssäker betygssättning.

25 / Skolsverige runt

Aktuellt och kuriosa om skolan.

27 / Forskning

Lucia, jul – eller inget alls? Forskningen
visar: bättre att lägga till än att dra ifrån.

30 / Reportage

Full fart inför de digitala nationella proven.
Skolledaren har besökt Varmsätra skola i
Sala – en av Skolverkets 100 försöksskolor.

37 / Dilemmat

En lärare begår ett litet men avgörande
misstag och rektorn hamnar i korselden.

40 / Nyheter

Nedräkning till Nordiska Skolledarkongres-
sen och Stora Skolledarpriset.

41 / Guiden

Så skapar ni ett bra samtalsklimat på jobbet
– en övning i fem steg

42 / Böcker

Kulturskolan uppmärksammas i ny bok. Vi
intervjuar Håkan Sandh, en av författarna.

45 / Gästkrönika

Anders Carlsson-Lennström räknar högt på
fördelar med en fungerande folkhögskola.

47 / Ditt medlemskap

Fokus på försäkring, rabatter & förmåner.

KÄNNIS DET SVÅRT IBLAND?

Vi på Elgiganten erbjuder personlig rådgivning som hjälper dig i allt från inköpsprocess, produktrådgivning och skräddarsydda lösningar till leverans och uppföljning efter köp. Vi finns tillgängliga i chat, telefon, mail och förstås i alla varuhus..

Läs mer på elgiganten.se/foretag

VI FINNS
ÖVER HELA
LANDET!

ELGIGANTEN
företag

REDAKTION

Anna-Klara Aspegren

Chefredaktör, vik
anna-klara.aspegren@skolledaren.se

Lars Eriksson

Art Director
lars.eriksson@skolledaren.se

Lenita Järlhage

Reporter
lenita.jarlhage@skolledaren.se

Håkan Söderberg

Reporter
hakan.soderberg@skolledaren.se

Markus Thunberg

Digitalchef
markus.thunberg@skolledaren.se

Michael Jonsson

Ansvarig utgivare
michael.jonsson@skolledaren.se

KONTAKT

Mejl: redaktionen@skolledaren.se

Post: Skolledaren, Box 27038,
102 51 Stockholm

Webb: skolledaren.se

Ges ut av: Sveriges Skolledare

Produktion: Ahead Publishing

Tryckeri: Aller Tryk

Medlem: Sveriges Tidskrifter

Omslagsfoto: Meli Petersson Ellafi

Nästa nummer: 23 januari

facebook.com/
skolledaren

linkedin
@skolledaren

PRENUMERATION

Medlem: Du kan enkelt hantera din prenumeration på sverigesskolledare.se/minsida eller ring Kontakten 077-517 09 00.

Ej medlem: Kontakta larartidningar@flowyinfo.se eller 08-799 62 50.

Helårsprenumeration 576 kr.

ANNONS

Annonsbokning: Andrea Åhslund

Mediakraft AB

andrea.ahslund@mediakraft.se,

tel: 073-508 05 73

mediakraft.se

Redaktionen ansvarar inte för icke beställt material. Allt innehåll i tidningen lagras och publiceras elektroniskt. Förbehåll mot sådan lagring måste anmälas i förväg.

SVERIGES
SKOLLEDARE

Webb: sverigesskolledare.se

Telefon: 077-517 09 00

Postadress: Box 3266,
103 65 Stockholm

Besöksadress: Vasagatan 48,
111 20 Stockholm

Värm dig med tillit – det vinner alla på

Höstterminen 2023 går mot sitt slut men för många innebär det bara början. Början på tio år i grundskola, början på rektorsutbildningen, början på en ny tjänst. För Sveriges Skolledare betyder det snart ett helt första år som förbund. På sidorna 18–21 summerar vi därför 2023 års framgångar och framtidsfrågorna som är viktigast för det nya förbundets alla 17 000 medlemmar för 2024.

På sidan 27 fördjupar vi oss i ett ämne som verkar lika aktuell varje år, nämligen den om hur man som skolledare ska förhålla sig till firandet av högtider. Närmast är det julen som kan skapa diskussion – vi vänder oss till forskningen för att få råd.

När diskussioner övergår till mer allvarliga situationer lyfter vi det under vinjetten Dilemmat. I detta nummer har vi pratat med en rektor som navigerade i en hastigt uppkommen konflikt med många känslor från olika håll. Ett tänkvärd dilemma som experten också kommenterar.

NÅGOT SOM MÅNGA helt säkert kan relatera till är begreppet tillit. Vi ägnar detta lilla ord med den stora betydelsen alla de tio sidorna i vårt Tema, sidorna 8–17. Under året som gått har vi på så många olika sätt berört tillit så vi ville ta ett helhetsgrepp om det: de negativa konsekvenser som avsaknaden av tillit kan ge eller den värmande,

växande kraft som närvaron av tillit bidrar till. Vi har skrivit om politiker och huvudmän som begränsar skolledarens handlingsutrymme i den egna verksamheten och vi har mött rektorer på framgångsrika skolor där alla medarbetare vet att de är viktiga och att just deras kompetens räknas. Det lilla ordet tillit är helt avgörande.

VI PÅ SKOLLEDAREN önskar dig ett gott slut på året. Vi är tillbaka igen med ett nytt nummer i januari 2024. Det kan du lita på!

Anna-Klara Aspegren
Chefredaktör, vik

WEBBEN

Skolledaren.se – håller dig uppdaterad

På vår webb läser du nyheterna, tar del av debatterna och de politiska utspelen.

SOCIALT

Följ oss

Du vet väl om att Skolledaren finns att följa i sociala kanaler?

Du hittar oss på Facebook och LinkedIn. Här kan du även kommentera och ställa frågor till redaktionen på @skolledaren

NYHETSBREV

Skolledare Fredag

Här samlar vi veckans viktigaste nyheter för dig som skolledare.

Anmäl dig till nyhetsbrevet Skolledare Fredag på skolledaren.se. Håll utkik i mejlkorgen varje fredag!

Ledarskap i en föränderlig omvärld

Nordiska Skolledarkongressen 19–20 mars 2024

Välkommen till skolledarnas viktigaste mötesplats! Två dagar av fortbildning, inspiration och erfarenhetsutbyte för dig som leder och utvecklar förskola och skola.

Linnea Lindquist

"Det är ju så tråkigt"

Stina Wirsén

Berättelser som en ingång
till svåra samtal

Ulf Leo

Så behåller vi rektorerna

Judy Halbert & Linda Kaser

Den utforskande spiralen

Siri Helle

Dansa för livet

Säkra din
plats!

Nordiska
Skolledar-
kongressen

19–20 mars 2024, Svenska Mässan, Göteborg
Arrangeras av Svenska Mässan och Sveriges Skolledare
www.skolledarkongressen.se

I en framgångsrik skola bärs verksamhetens vision av alla

"Vägen mot målet är en ökad tillit mellan alla beslutandenivåer."

I dag upplever allt för många skolledare att de inte är eller får vara delaktiga i de huvudprocesser som ligger till grund för organiseringen av huvudmannens förskolor och skolor. Jag menar att det är en av orsakerna till att omsättningstakten på såväl skolchefer som på rektorer ökat dramatiskt. Vi behöver komma bort från det rådande top-down ledarskapet som har fokus på kontroll och i stället implementera styrmodeller som involverar och skapar delaktighet. Bara så kan vi säkerställa såväl kvalitet som innovation i våra verksamheter.

Forskningen visar att ett nära och tillitsfullt ledarskap, där den som leder verksamheten visar omtanke och stöd samt stimulerar utveckling och nya idéer, ofta lyckas få de anställda

att utvecklas och må bra. Ett sådant framgångsrikt ledarskap karaktäriseras av en organisatorisk kultur som stödjer lärande, problemlösning och innovation. Kulturen uppmuntrar även aktivt till kollegialt samarbete och ger alla i organisationen möjligheter att ta ansvar på sin nivå. Dessa kännetecken ska finnas på alla ledarnivåer, från huvudman till rektor. Ett sådant ledarskap kan sägas vara motsatsen till en kontrollkultur, där felletandet i stället skapar rädsla och effektivt hindrar såväl nytänkande som ansvarstagande.

SOM VI VÄL vet är elevernas kunskapsutveckling starkt kopplad till skolledningens möjligheter att skapa förutsättningar för kvalitativ utveckling och lärande. Det är därför viktigt att vi ger utrymme åt skolledarna själva att, utifrån sin egen uppbyggda kunskap och erfarenhet, definiera och organisera efter sin tolkning av det förordningsstyrda uppdraget att leda i förskola och skola. Det är egentligen först då som begreppet pedagogiskt ledarskap blir relevant. Begreppet står för hur skolledaren själv väljer att realisera sitt uppdrag.

Genom att stärka skolchefens och rektors professionalitet kan staten och huvudmännen tillsammans, och var för sig, skapa positiva utvecklingsspiraler för ledarskapet i landets förskolor och skolor. För att nå dit behöver vi skapa en mer tillitsorienterad och konstruktiv dialog mellan huvudman, skolchef och rektor om uppdraget.

En framgångsrik skolorganisation karaktäriseras av att det råder en tydlig vision för hela verksamheten som involverar och bärs av alla. Dessutom finns ett generellt lösningsfokuserat förhållningssätt som bygger ett kollektivt gott omdöme på alla nivåer. En sådan organisation präglas av tillitsfulla relationer och en stark strävan mot professionalitet där utvecklingsarbetet baseras på såväl empiri som tidigare gjorda erfarenheter.

I en sådan miljö får skolledarna möjlighet att ägna sig åt de uppgifter som forskning visar ger bäst effekt och då kommer också resurserna att utnyttjas optimalt. Mer pang för pengarna, helt enkelt.

VI SKOLLEDARE ÄR en positivt laddad profession med en stark tilltro till att vårt land kan bygga en förskola och skola i världsklass. Vägen mot målet är en ökad tillit mellan alla beslutandenivåer, rätt förutsättningar och rätt kompetenser för uppdragen. Detta ger i sin tur möjligheter för kontinuitet och stabilitet i ledarskapet av verksamheter som förmår lyfta och utveckla alla barn och elevers lärande. ■

Matz Nilsson
Ordförande
Sveriges Skolledare

TILLIT FÅR OSS ATT VÄXA TILLSAMMANS

Att våga släppa taget, dela ansvar och
lita på andra. Det handlar om tillit – ett
dubbelverkande förhållningssätt som alla
vinner på när det fungerar fullt ut.

Kanske är det ingen tillfällighet att
ordet är en palindrom, likadant oavsett från
vilket håll du läser det.

Tema.

Skolledaren har nyckelrollen i tillitskedjan

Tillit kan vara en stark positiv kraft i samhällen och organisationer. Litar vi på varandra blir vi mer framgångsrika i att jobba tillsammans och nå gemensamma mål visar forskning. Sverige har historiskt varit ett högtillitsamhälle men nu visar den årliga Tillitsbarometern, en stor enkätstudie som genomförs av Statistiska Centralbyrån på uppdrag av Marie Cederschiöld högskola, att förändringar kan vara på gång.

Tilliten skiljer sig i dag på ett annat sätt än tidigare mellan olika kommuner och samhällsgrupper. Även ålder spelar roll där de yngre känner mindre tillit. Ett exempel är att i Sorsele tycker 79 procent att man kan lita på de flesta andra människor, men i Katrineholm är det bara 47 procent.

FÖR FEM ÅR sedan lämnade den av dåvarande regeringen tillsatta Tillitsdelegationen sin rapport vars slutsats var att satsa på tillitsbaserad styrning och ledning i Sveriges kommuner. Syftet var att komma bort från detaljstyrning och ett överflöd av dokumentation och principer och i stället basera verksamheten på tillit.

Mycket har hänt sedan dess. Många kommuner har genomfört tillitsbaserad styrning och ledning ute i olika verksamheter och i olika former men andra har inte kommit lika långt.

I skolans värld är frågan om tillit i hög grad aktuell. Från huvudmän till skolledare och vidare till lärare och längst ut eleverna. Alla tillsammans under ett paraply av tillit. En kedja där skolledaren har nyckelrollen.

Ann-Charlotte Gavelin Rydman

– Vi vet genom våra undersökningar att de allra flesta skolledare är nöjda med sitt yrkesval. Kan man ta tillvara det stora engagemanget så finns goda möjligheter att bygga tillitsfulla relationer och utveckla organisationen, säger Ann-Charlotte Gavelin Rydman, ordförande i Sveriges Skolledare.

Men möjligheter och verkligheten stämmer inte alltid överens. Som så ofta handlar det om förutsättningar, resurser och ekonomi. Som en naturlig följd även om tilliten mellan politiker, huvudmän och skolledare.

– Många vittnar om detaljstyrning av verksamheten och en övermäktig administration. Det ger en arbetsmiljö som inte främjar ett tillitsfullt ledarskap eller arbetsglädje. Och om den inte finns så drabbar det också medarbetare, säger hon.

DEN HÖGA REKTORSOMSÄTTNINGEN, att nära hälften av rektoreorna stannar mindre än tre år på sitt jobb, är något som oroar i sammanhanget.

– Stabilitet betyder oerhört mycket både för lärare och elever och det påverkar möjligheterna att skapa en tillitsfull organisation. Det tar tid att bygga upp en sådan.

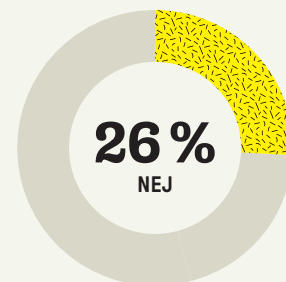
Ytterligare en oroande faktor är den ökande trenden med storrektor, att rektorer som får ta hand om fler skolenheter samtidigt som biträdande rektorer får i princip ett rektoransvar för var och en av de ingående skolorna. Något som kan göra att avståndet mellan politiker, huvudmän och skolledare snarare ökar än minskar.

– Jag tycker inte vi får något riktigt svar på varför de gör på det här viset. Men det riskerar förstås att öka avståndet, säger hon.

”Lita på rektorn så finns förutsättningarna att växla från kontroll till trygghet.”

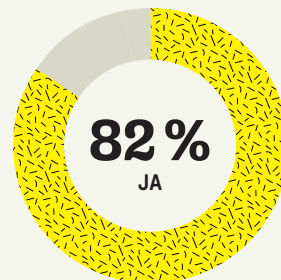
Ann-Charlotte Gavelin Rydman

SÅ TYCKER SKOLLEDARNA

Drygt var fjärde skolledare i kommunal sektor anser inte att kommunikationen mellan de ledande nivåerna i kommunen baseras på tillit och förtroende.

Ja 54 %, Nej 26 %, Vet ej 20 %.

Skolledare som arbetar i friskolor som inte delar ut vinst är mest nöjda med samarbetsklimatet i ledningen.

Skolledare i förskola upplever i högre utsträckning än sina kollegor i grundskolan och gymnasieskolan att samarbetet med huvudmannen präglas av tillit och förtroende.

Ja 61 % i förskola, 55 % i grundskola, 59 % i gymnasieskolan.

Källa: Stora Skolledarenkäten. Enkäten genomfördes i form av en webbenkät mellan 11 april och 21 maj 2023.

Just det faktum att de flesta skolledare trots allt trivs med sitt jobb ger ändå anledning till viss optimism, tror hon.

– Lita på rektorn så finns förutsättningar att växla från kontroll till trygghet, menar Ann-Charlotte Gavelin Rydman.

EN AV DEM som tittat särskilt på frågan om tillit är Louise Bringselius, docent i organisation och ledning och forskare vid Handelshögskolan i Stockholm. Hon var också forskningsledare i Tillitsdelegationen som lämnade sin rapport för fem år sedan.

Hon är en varm förespråkare för Tillitsbaserad styrning, har skrivit flera böcker i ämnet och föreläser också om detta land och rike kring.

– Jag tror att tillit är extra viktig i skolan då det är en överstyrd verksamhet. Det gör att professionen är klämd från olika håll, det är många som vill tycka och tänka om skolan.

Louise Bringselius har förståelse för att politiken inte alltid gör det lätt att fullt ut satsa på tillitsbaserad styrning. Hon pekar på att politiska skiften, både i kommuner och på riksnivå, gör situationen extra darrig. Olika syn på skolans verksamhet från olika partier leder till ryckighet.

– Jag tycker att rikspolitiken för närvarande fungerar lite som en drömfabrik. Skolan går på knäna för att möta alla ambitioner men får inte tillräckligt med resurser, säger hon.

DET FINNS OCKSÅ kritik mot det tillitsbaserade styrningssättet. Flummigt och oklart menar kritiker. Att det är viktigt med mål och styrning. En av dem är Sven Siverbo, professor i redovisning och styrning vid Karlstads universitet och Kommunforskning i Västsverige (KFI).

De studier han och hans kollegor gjort visar att tillitsbaserad styrning och ledning fått stor spridning i kommuner och regioner, men att det är oklart hur begreppet används i praktiken, och om den egentligen är effektiv.

– Den breda majoriteten av Sveriges forskare känner till att tillitens goda effekter är väl belagda i internationell forskning och att tillit är erkänt som en grundläggande princip för styrning och ledning. Sedan finns det en handfull forskare i Sverige som inte gillar detta och

Louise Bringselius föreläser och forskar om tillitsfullt ledarskap.

Foto: U Fernstedt

”Resan är inte enkel utan man måste söka sig fram i dialog.”

Louise Bringselius

det kan jag bara beklaga. Ibland handlar det om prestige och gamla modeller man vill försvara. Men de behöver inte vara oroliga för att vi ska sluta mäta och följa upp men vi ska ha en större styrningskloket. Det händer jättemycket just nu, det är ett paradigmskifte, och det tar tid. Men som skolpolitiker eller högre tjänsteman inom skolan behöver du sträva efter att arbeta möjliggörande och stödjande gentemot verksamheten och ge rektorer och skolledare möjlighet att bygga upp en lärande kultur lokalt, konstaterar Louise Bringselius.

Skolledaren har också ett eget ansvar att bestämma sig för vilket ledarskap man vill ha, anser hon.

– Du kan jämföra kommandoledarskap med tillitsbaserat ledarskap. En skola som enbart

fokuserar på disciplin och bestraffningar bygger exempelvis inte tillit. Grunden måste vara att tro på att eleverna har förmåga att klara skolan och vill göra sitt bästa om de bara får rätt förutsättningar, säger hon. På samma sätt är det i relationen mellan skolledare och personal.

EN ANNAN SOM studerar tillit som ledarskapsmetod är Torbjörn Hanö. Han har skrivit flera böcker inom området skola, ledarskap och pedagogik, senast "Leda skola med tillit". Den handlar enligt egen utsago om att leda skola med tillit men är inte skriven för att stryka medhårs. I stället är tillit – och närliggande begrepp såsom distribuerat ledarskap och professionsstyrning – att betrakta som ett ideal, och vägen dit kan vara ganska knagglig.

– Hanö har rätt och vi har samma tank kring det här. Resan är inte enkel, utan man måste söka sig fram i dialog, lyssna till kritiska röster och lära av misstag. Då uppstår psykologisk trygghet som är motsatsen till tystnadskultur, säger Louise Bringselius.

Forskningen visar i hög grad att organisationer där människor mår bra, känner psykologisk trygghet, vågar uttrycka sin åsikt, utveckla lärande och visas uppskattning trots misstag, blir enkelt attraktiva för arbetsgivare. Men om tillit som styrmedel också har framtiden för sig återstår att se. ■

Sven Siverbo

Torbjörn Hanö

Tio vägledande principer för tillitsbaserad styrning och ledning

ÖPPENHET

Dela information, välkomna olik-tänkande, respektera kritik och välkomna förbättringsförslag från verksamheten.

HANDLINGSUTRYMME

Delegera befogenheter, välkomna medbestämmande. Var tydlig om mandat och prioriteringar.

NÄRA STÖD

Säkerställ ett verksamhetsnära, serviceinriktat och kvalificerat professionellt, administrativt och psykosocialt stöd i kärnverksamheten.

KUNSKAP

Stimulera kollegialt lärande utifrån forskning och erfarenhet.

HELHETSANSVAR

Uppmuntra alla att ta initiativ och att ta ansvar för helheten – medledarskap.

MEDBORGARENS PERSPEKTIV

Utgå från medborgarens perspektiv och behov.

TILLIT

Sträva efter att som utgångspunkt välja att lita på dem du samarbetar med och ha positiva förväntningar.

ETIK (rättsliga principer)

Verka för kännedom om och respekt för grundläggande rättsliga principer.

LÅNGSIKTIGHET

Verka för långsiktigt hållbara lösningar.

TYDLIGA ROLLER OCH MANDAT

För att inte hamna i icke-styrning behöver roller och mandat vara tydliga.

Källa: Tillitsdelegationen

Anna Jutterdal, biträdande rektor på Nya Rydsskolan i Linköping, möter Hannes Josefsson som jobbar på fritids.

”Jag älskar att möta en ny dag på det här sättet”

Varje morgon klockan 07.20 lämnar biträdande rektor Anna Jutterdal sitt arbetsrum på Nya Rydsskolan i Linköping. Det är dags för hennes dagliga morgonrunda för att träffa lärare, fritidspersonal och elever.

– Det är viktigt att vara närvarande även när det inte hänt något särskilt, säger hon.

Med sig på den dagliga rundan har biträdande rektor Anna Jutterdal ett frågebatteri: Vad står ni i? Hur mår ni? Vad kan vi stötta er i? Går det ihop sig? Behöver jag omprioritera någon? Hur går det i dag?

Redan innan hon går har hon stämt av personalsituationen med skolans administratör. Just den här onsdagen i november när Skolledaren är på besök har influensa och maginfektioner slagit ut många i personalstyrkan.

DEN FÖRSTA HON träffar på rundan är Dejan Aksentijevic som är mentor i årskurs fem.

– Vi pratar lite om hur det ska gå ihop med dagens frånvaro och vi hittar en lösning. Jag måste poängtera att vi har en fantastisk och flexibel personal som alltid är inriktad på att hitta lösningar.

Sedan går Anna Jutterdal vidare till fritids morgonverksamhet. Här möter hon en personal som varit sjukskriven en tid men nu är tillbaka.

– Det är skönt att kunna hälsa henne tillbaka. Små saker som visar att vi bryr oss om varandra tror jag också är viktigt.

Tillbaka på mellanstadiet visar det sig att en personlig resurs är sjuk och det finns ingen tillgänglig att sätta in.

– Kan vi omfördela på något sätt? Ja, nu fick vi hjälp från årskurs sex där det är lite lättare att vara kort om personal. Ibland måste vi anpassa oss, kanske kan vi inte just denna dag jobba med att skaffa guldbiljett till gymnasiet. De lär sig något annat ändå, säger Anna Jutterdal med ett luttrat leende.

Anna Jutterdal

”Små saker som visar att vi bryr oss om varandra tror jag är viktigt.”

Anna Jutterdal

NYA RYDSSKOLAN ÄR en F–6-skola som har cirka 245 elever. ”Cirka” för att skolan ligger i ett socioekonomiskt utsatt område. Som innebär att det finns en del nyanlända flyktingar och att många av dem flyttar till en annan kommun efter kort tid, beroende på nya beslut.

– Det innebär också att vi har ganska många som har särskilda behov. Det är sådant vi också kan stämma av så här på min morgonrunda. Om en elev har ont i magen kan vi uppmärksamma det och sedan följa upp under dagen. Då får vi en indikation på om ontet är fysiskt betingat eller om kan det finnas andra orsaker.

Det händer också att biträdande rektor får hjälpa till att klä på något barn som absolut inte vill göra det.

– Ibland kan det nog vara så att det är lättare för mig som kommer utifrån att få på barnet kläder. Att avlasta personalen på det sättet känns bra, säger hon.

Anna Jutterdal jobbar tillsammans med skolans rektor, Lidia Posluk.

– Lidia har det slutliga ansvaret men vi ser oss som ett riktigt team och så tror jag medarbetarna också uppfattar oss. Det är oftast jag som går runt på morgnarna. Men om jag är borta, som de dagar jag har rektorsutbildning, så tar Lidia rundan i stället.

Även resten av dagen ägnar de båda åt att försöka vara närvarande i verksamheten.

– Ett par gånger om dagen går jag eller Lidia runt på skolgården. Vi har en fördel i att skolan bara har en byggnad så vi behöver bara tio–femton minuter för att gå runt och träffa medarbetare och elever.

MORGONRUNDAN OCH DE båda rektorernas prioritering av närvaro leder till att många eventuella bränder aldrig hinner uppstå.

– Jag brukar säga att det är viktigt att vara närvarande när det inte hänt saker och inte bara rycka ut när det verkligen hänt något, konstaterar Anna Jutterdal.

Ovan: Anna Jutterdal på sin dagliga morgonrunda där hon träffar bland andra Dejan Aksentijevic.

T h: Med Frida Persson och Ann-Catrin Haak Danielsson.

T v: I samspråk med skolans rektor, Lidia Posluk.

Foto: Jeppe Gustafsson

I grunden handlar det om att skapa tillit mellan skolledning och medarbetare.

– Vi är glada och stolta över att vi får fina siffror i den årliga medarbetarenkäten när det gäller just tillit och ledarskap.

Apropå tillit så känner Anna Jutterdal ett stort stöd också från huvudmannen, Linköpings kommun.

– De har stödstruktur för ett hållbart och närvarande ledarskap, och ett nätverk även för biträdande rektorer. Vår närmaste områdeschef har visat en enorm tilltro till att vi jobbar som ett team. Så jag upplever att vi har ett bra stöd från huvudmannen.

MORGONPROMENADERNA HAR VÄCKT stor uppmärksamhet långt utanför skolan. Sedan Anna Jutterdal berättat om sina morgonrutiner i sociala medier har många hört av sig.

”Vår närmaste områdeschef har visat en enorm tilltro till att vi jobbar som ett team.”

Anna Jutterdal

– Vi sprider gärna det här till alla som vill testa.

Hon har också ett intresse som inte direkt har med skolverksamheten att göra men som ändå tas upp i många samtal med medarbetarna, inte minst under den dagliga morgonrutinen, nämligen ishockey. De flesta håller förstås på stadens stolthet Linköpings HC som slåss på tabelltoppen i SHL. Men östgötskan Anna Jutterdal håller på smäländska Oskarshamn som ligger i den absoluta botten av tabellen.

– Ett skäl är att min man kommer från Oskarshamn men jag känner för underdogs också. Kanske är det vad som präglar min inställning även till annat, säger hon.

I morgon vid 07.20 är det dags igen.

– Jag älskar att gå den här rundan och möta en ny dag på det här sättet, säger Anna Jutterdal. ■

FORSKNING

Tillit stärker och gynnar det kollegiala lärandet

Skolledarens tillit till sin personals kompetens stärker lärares självkänsla samtidigt som det gynnar det kollegiala lärandet.

Det visar en forskningsöversikt om huruvida tillitsbaserad styrning och ledning utvecklar undervisningen.

Den som gjort översikten på uppdrag av Skolverket är Magnus Erlandsson som är fil dr i statsvetenskap och universitetslektor i ledarskap vid institutionen för Skolutveckling och ledarskap på Malmö högskola.

– Jag ska inte göra anspråk på att det är en heltäckande översikt men visst kan man se mycket positivt med tillitsbaserad styrning när det gäller skolan. Samtidigt ska man komma ihåg att det finns gränser för hur mycket tilliten kan styra. Den är alltid villkorad. Styrande och kontroll kan vara nödvändigt inte minst för att garantera medborgarens rättssäkerhet, säger han.

I SIN ÖVERSIKT lyfter Erlandsson bland annat en artikel som bygger på 183 vetenskapliga studier* och där följande resultat betonas:

► Skolledaren har en avgörande roll i att skapa och underhålla en tillitsbaserad styrning och ledning.

► Skolledarens tillit till sin personal är positivt korrelerad med lärares självkänsla.

► Ett distribuerat ledarskap, där medarbetare delar på ansvaret för att nå skolans mål (som då dessutom kan nås på innovativa sätt), främjar tillit.

Magnus Erlandsson

”Man ska komma ihåg att det finns gränser för hur mycket tilliten kan styra. Den är alltid villkorad.”

Magnus Erlandsson

► Öppenhet är ett sätt att minska konkurrens och stärka samarbete och medarbetares motivation.

► Betydelsen av tillitsfulla och professionella dialoger i nätverk inom och mellan skolor.

EN STOR AMERIKANSK enkätstudie**

fokuserade på skolledarens tillit till sin personals professionella kapacitet. Den studien visade bland annat betydelsen av den ”ömsesidiga tilliten”. I skolor där lärare både upplever att rektor visar tillit gentemot dem och deras expertis, och där lärarna i sin tur känner tillit till rektors ”omtänksamma och stöttande” ledarskap, finns en större benägenhet att både dela erfarenheter mellan klassrum och att tillsammans söka efter ny kunskap för att utveckla undervisningen.

– Dessa författare höjer ett varningens finger för en utveckling mot en mer byråkratisk, mekaniserad och mallstyrd styrning och ledning av lärare, där rektors utvärdering och bedömning av lärare följer standardiserade protokoll och checklistor, konstaterar Magnus Erlandsson. ■

*Niedlich med flera 2021, **Louise & Murphy

Ett år med Sveriges Skolledare!
Här lyfter vi framgångarna och framtiden
– och frågorna som förbundet inte släpper taget
om förrän skolledarnas intressen har tillgodosetts.

Vi summerar

FÖRBUNDETS BILDANDE

Efter att i många år ha varit uppdelade mellan olika förbund, inom olika centralorganisationer, har medlemmarna i tidigare Lärarförbundet Skolledare och Sveriges Skolledarförbund under 2023 förenats i ett nytt "vasst och kaxigt" förbund.

Det var för snart precis ett år sedan som förbundet såg dagens ljus och bildade det som i dag är Sveriges största chefsförbund för chefer och ledare inom utbildning.

Sveriges Skolledare, med devisen "för Sveriges viktigaste chefer", samlar 17 000 medlemmar och erbjuder sina medlemmar specialiserad chefsrådgivning, aktuell lönestatistik och den bästa inkomstförsäkringen på marknaden.

Under våren 2023 genomfördes Stora Skolledarenkäten, en omfattande medlemsundersökning, som visade redan då att Sveriges Skolledare är ett etablerat varumärke med hög synlighet och som uppfattas som snyggt, professionellt och genomtänkt.

– Det är en mycket fin grund och ett bra betyg från er medlemmar, tack för förtroendet! hälsar förbundsordförandena Matz Nilsson och Ann-Charlotte Gavelin Rydman.

På de följande sidorna får du en snabb överblick över verksamhetens första år.

Förbundsordförande under premiär-
året 2023: Matz Nilsson och Ann-
Charlotte Gavelin Rydman.

Foto: Tomas Bergqvist

2023

året som gått

3 POLITISKA FRAMGÅNGAR

1

Frågan om de stora riskerna som är kopplade till hög omsättningshastighet på rektorsuppdragen har fått hög prioritet hos såväl flera politiska partier som hos skolmyndigheterna.

2

Behovet av en ökat statligt ansvar för finansieringen av skolan, som Sveriges Skolledare och Sveriges Lärare driver gemensamt, har också sakta men säkert vunnit allt fler anhängare.

3

Det öppna brevet med förslag kring professionsprogrammet för skolledare, som direkt gav effekt i form av ett tillägg till det uppdrag som Skolverket fått.

Läs det öppna brevet på [Sverigesskolledare.se](https://sverigesskolledare.se).

Matz Nilsson debatterar och modererar vid skolminister Lotta Edholms besök på förbudsrådet i oktober.

Foto: Tomas Bergqvist

OPINIONSARBETE – I PARTI OCH MINUT

Förbundet har haft ett aktivt första år. Med debattartiklar i riks- och lokalpress, medverkan i Almedalen och på andra viktiga arrangemang, har påverkansarbetet bidragit till att sätta skolledarfrågorna

på agendan. En viktig framgång nåddes i oktober då skolminister Lotta Edholm medverkade under Sveriges Skolledares förbundsråd. Ett betydelsefullt möte för att tillgodose skolledares intressen.

Ann-Charlotte Gavelin Rydman i Almedalen på temat Kris och beredskap.

Foto: Tomas Bergqvist

UTBILDNINGSTURNÉN FRÅN LULEÅ TILL LUND

Den 24 april startade Sveriges Skolledares riksomfattande utbildningsturné. Fram till avslutande stopp den 17 oktober reste de båda förbundsordförandena mellan valkretsarna från Lund till Luleå och träffade medlemmar.

På turnéns tio stopp bjöd Sveriges Skolledare in skolledare och utbildningspolitiker till en eftermiddag med aktuell nationell utbildningspolitik samt en föreläsning om tillitsfullt ledarskap. Förutom uppskattade föreläsningar fanns också möjlighet till diskussion och frågestunder. Varje event blev välbesökt med närmare 100 deltagare.

Foto: Tomas Bergqvist

Utbildningsturnén var uppskattad av både medlemmar och lokala politiker.

LOKAL REPRESENTATION

Ett intensivt arbete gentemot medlemmarna har resulterat i att Sveriges Skolledare i dag finns lokalt representerade för 90 procent av medlemmarna. Det innebär lokalföreningar för medlemmar i kommunal sektor, riksföreningar för medlemmar i privat sektor och i folkhögskolesektorn samt fullmakter på vissa håll, exempelvis inom statliga sameskolan.

Det innebär att medlemmarna i Sveriges Skolledare ges stora möjligheter att representeras i lokal samverkan för bättre förutsättningar att leda förskola och skola.

LÖNESTATISTIKEN – AV MEDLEMMAR FÖR MEDLEMMAR

Sista dagen närmar sig för att svara på Löneenkäten som du som medlem fått i din mejl från Sveriges Skolledare, så gör det nu! Genom att du besvarar den kan förbundet sammanställa relevant och aktuell statistik för skolledare, vilket i sin tur kan bli ditt främsta argument i din löneförhandling.

**”Vi skolledare
måste få förut-
sättningar att
utveckla oss
genom hela
yrkeslivet”**

TORBJÖRN HANÖ,
rektor och representant i Skolverkets
professionsråd. Stora Skolledarenkäten
visade att 4 av 10 rektorer inte får den
kompetensutveckling de behöver.

STORA SKOLLEDARENKÄTEN

Undersökningen genomfördes mellan 11 april och 21 maj 2023 och gick ut till alla de **11 851 medlemmar** som hade en e-post registrerad i medlemsregistret. Av dem svarade **4 198** vilket gav en svarsfrekvens på 35,4%. **61%** av de som svarade är rektorer, **28%** biträdande rektorer. Av samtliga medlemmar i förbundet är **78%** kvinnor och **22%** män.

2024

Reportaget om Mostafa Geha publicerades i Skolledaren 5-2023, samtidigt som förbundet nåddes av nyheten att han fängslats.

INSAMLING TILL MOSTAFA GEHA

Rektorn och styrelseledamoten i Sveriges Skolledare, Mostafa Geha, satt fängslad i Libanon under hösten. Det skulle dröja flera månader innan hans fall slutligen las ner och han släpptes fri, den 17 november. Samma dag lanserade

Sveriges Skolledare en insamling för att täcka de kostnader han inte har haft möjlighet att betala med anledning av att han varit frihetsberövad.

Vill du bidra? Swisha till 123-224 83 59. Eventuellt överskott går till Unicef.

NYHETERNA, DEBATTEN OCH INFORMATIONEN

Tidningen Skolledaren, nyhetsbrevet Skolledare Fredag, veckosändningen av Skolledarkvarnen och regelbundet publiceringar på webben och i sociala medier, är starka kanaler för medlemskontakt och medlemsnytta.

”2024 kommer att bli året då vi växlar upp!”

Vad kan då medlemmarna förvänta sig inför 2024? Vi ställde frågan till förbundsordförandena Ann-Charlotte Gavelin Rydman och Matz Nilsson.

”2024 kommer att bli det år då vi ytterligare växlar upp vårt medlemsinriktade arbete. Då ska vi ha alla förutsättningar på plats och lägga allt fokus på dem vi finns till för, alla fantastiska skolledare runt om i landet. Med över 17 000 skolledare i ryggen är vi den samlade rösten för Sveriges Skolledare, och den kommer att vara stark och tydlig.”

Ann-Charlotte Gavelin Rydman

”Efter kongressen i maj har vi en förbundsstyrelse som kommer att ge allt för att stärka och utveckla villkoren för medlemmarna, och som vill medverka till reformer för en mer likvärdig utbildning. Vi kommer också att växla upp arbetet med professionsfrågorna som exempelvis yrkesetiken och strukturer för vidareutbildning för yrkesverksamma skolledare.”

Matz Nilsson

ETT PAR HÖJDPUNKTER UNDER DET NYA ÅRET

FEBRUARI. Förbundets färskaste lönestatistik kommer att vara färdigställd.
19–20 MARS. Sveriges Skolledare arrangerar Nordiska Skolledarkongressen med Svenska Mässan i Göteborg.
24–25 MAJ. Förbunds kongressen.

Reggio Emilia Institutet

FÖRELÄSNINGAR OCH WORKSHOPPAR SOM UTMANAR OCH FORTBILDAR

*Först ut: Digitalitet i förskolan – inte en fråga kring OM utan
HUR och VARFÖR 22/1*

Föreläsning & workshop i Reggio Emilia Institutets ateljé – dit vi bjudit in skolministern och arbetsmarknadsministern som deltagare med tanke på de nya direktiven till Skolverket.

Olika exempel från förskolans praktik kommer att varvas med workshoppar där syftet är att få pröva olika digitala verktyg och samtidigt erfara hur en och samma fråga kan undersökas på en mängd olika sätt. *Begränsat antal deltagare.*

Vårens program ute nu på vår hemsida

VECKOSEMINARIUM I REGGIO EMILIA 13-17 MAJ 2024

Reggio Emilia Institutet arrangerar tillsammans med Reggio Children, en gång per år, ett veckoseminarium i Reggio Emilia. Reggio Children, ett internationellt centrum i staden Reggio Emilia i Italien, startade 1994 för att försvara och främja barns rättigheter och potential.

Veckoseminariet är en unik möjlighet att få ta del av praktiken och arbets-sätten på de kommunala förskolorna i Reggio Emilia. Röster från tidigare deltagare:

"Jag har inspirerats, entusiasmerats och har huvudet fullt av både direkta och långsiktiga förändringar/förbättringar.

Det krävs ganska lite för att uppnå fantastiska möjligheter"

"Deras barnsyn och deras poetiska språk när de beskriver sitt förhållningssätt och arbete.

Deras passion, glöd och vilja! Jag har lärt mig så mycket!"

"Lär miljör både inne och ute. Vilken inspiration!"

FRÅGAN

Hur arbetar du för rättssäker betygssättning?

Luis Barnes

Rektor Wisbygymnasiet
Visby

Henrik Carnhede

Rektor Mellanvångsskolan F–6
Staffanstorp

Satu Harnesk

Rektor Klara teoretiska gymnasium
Sollentuna

"Vi har inrättat två förstelärartjänster med uppdrag att höja kompetensen kring bedömning och betygssättning."

På Wisbygymnasiet har vi inrättat två förstelärartjänster som har som uppdrag att höja kompetensen kring bedömning och betygssättning och att införa implementeringen av ämnesbetyg, planera och organisera utbildningsinsatser.

Vi har tre onsdagseftermiddagar i maj som enbart är avsatta till sambedömning. Våra lärare använder även funktionen för att göra proven anonyma för ett mer rättssäkert underlag för betyg.

Sedan tidigare har vi arbetat fram ett koncept som vi kallade "Från ax till limpa". Det gick ut på att, tillsammans med ämneskollegor i mindre grupper, antingen skapa nya arbetsmoment eller förädla gamla.

Det pågick diskussioner om hur rättvis och likvärdig betygssättning, utifrån en gemensam förståelse kring innehållet i kursplaner, examinationsformer och bedömningssituationer skulle kunna säkerställas.

"Att diskutera bedömning med lämplig kollega är viktig för både oerfarna och erfarna lärare."

Detta är ett stort och viktigt arbete för oss på skolan och grunden för det är ju våra styrdokument. Arbetet inbegriper en rad aktiviteter, möten och rutiner. Det kan handla om att tillfällen och avsatt tid för sambedömning finns i ett kalendarium inom enheten eller i möten med ämneskollegor på andra skolor. Utöver vissa administrativa rutiner på skolan, såsom datum och instruktioner för hur arbetet ska dokumenteras, utgår arbetet från kommunikationssamma rutiner som sedan omvandlas i praktiskt arbete på skolan. Det inbegriper såväl sambedömning som utvärderingar av olika former kopplat till betygssättningen. Möjlighet att diskutera bedömning på skolan med lämplig kollega är viktigt för både oerfarna och erfarna lärare. Om ämnesbehörig kollega saknas på skolan är det viktigt att ändå möjliggöra dialog med annan kollega eller utanför den egna skolan. Vidare ska betyget aldrig upplevas komma som en överraskning. Information till elev, och vid behov vårdnadshavare, är därför också ett viktigt arbete.

"Vi har arbetat med lärare på en annan skola i kollegialt lärande kring just bedömning."

Huvudmannen har tagit fram en fortbildning tillsammans med Karlstads universitet i bedömning och betygssättning som samtliga lärare har genomfört under gångna läsåret. Samtidigt har huvudmannen i policydokument tydliggjort styrkedjan och lärares, rektors, skolchefens uppdrag inom bedömning och betygssättning.

På skolan har vi gemensamt tittat på våra resultat på nationella prov och betyg och haft kollegiala diskussioner kring detta i anslutning till konferenser på vårterminen. Skolans lärare i NP-ämnen har under det gångna året arbetat tillsammans med lärare på en annan Klara-skola i kollegialt lärande kring just bedömning.

I matematikundervisningen har jag förstärkt kollegiet med ytterligare en heltidslärare och vi deltar i huvudmannens treåriga matematiksatsning hos Ifous under ledning av Anette Jahnke för att förbättra matematikundervisningen och resultaten.

INSAMLING TILL MOSTAFA

Vår medlem Mostafa Geha har suttit fängslad i Libanon utan möjlighet att försörja sig. Stöd vår insamling till Mostafa. Insamlingen går till att täcka hans fasta kostnader hemma i Hedemora under tiden han varit fängslad samt till advokatkostnader. Eventuellt överskott går till Unicef.

Scanna QR-koden i Swish-appen eller swisha manuellt till numret **123-2248359** och ange "Insamling till Mostafa" i meddelandefältet.

Tack för ditt stöd!

Skolsverige runt

Skolskelettet får en värdig begravning, friluftslivet får en beskyddare och nybyggda skolan i Umeå får en återbrukad fasad.

Text: Håkan Söderberg

Jobb

Jakob Lindahl

”De senaste trettio årens reformer har bidragit till att reproducera ojämställdhet snarare än att motverka ojämställdheten.”

► Det konstaterar Jakob Lindahl i en ny rapport från Jämställdhetsmyndigheten.

”Att det hängt fyra meter upp som spökutsmyckning känns inte alls bra”

► Det säger Fredrik Norlander rektor på Danderyds gymnasium till Tidningen Mitt i Stockholm, som uppmärksammat att skolans skelett förmodligen är från en riktig människa. Gymnasiet har tillsammans med Danderyds församling nu kommit fram till att skelettet ska kremeras och gravsättas i en minneslund.

”När jag fick det förtroendet upptäckte jag att ingen har friluftslivet som viktigaste fråga.”

► Nyblivne riksdagsledamoten Emma Ahlström Köster (M) som bildat ett tvärpolitiskt friluftsnätverk i riksdagen som vill ha tillbaka friluftsliv på skolschemat.

Emma Ahlström Köster

► Återbruk står i fokus när Hedlunda-skolan i Umeå byggs ut. Den nya skolbyggnaden får en fasad av återbrukat tegel och golvet i den nuvarande skolan renoveras i stället för att bytas ut.

23 januari kommer nästa nummer av Skolledaren.

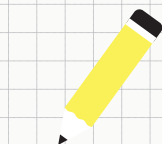
Happy Hilmarsdottir Arenvall

► Tidöpartierna ska utreda vilka verktyg som behövs för att säkra trygghet och studiero i skolan. Happy Hilmarsdottir Arenvall, barn- och ungdomsdirektör i Järfälla, har utsetts till utredare. Hon ska lämna sina förslag senast den 20 december 2024.

”Utredning efter utredning har visat att vi inte har ett likvärdigt skolsystem i Sverige.”

► Skolminister Lotta Edholm när hon nu tillsätter en utredning som ska se över systemet med skolpeng.

Intressant

► Inför höstterminen 2023 genomförde Skolinspektionen 57 etableringskontroller hos 40 olika huvudmän. 17 skolenheter med 15 olika huvudmän som hade någon brist. De vanligaste bristerna handlade om att huvudmännen inte hade ordnat ändamålsenliga lokaler och utrustning samt böcker och digitala verktyg och andra lärverktyg. Fler huvudmän hade även anställt lärare som saknade lärarlegitimation och saknade tillgång till elevhälsa för eleverna.

48%

► Så stor andel unga är osäkra eller tror inte att man kan få högskolebehörighet på yrkesprogram. Det visar siffror från gymnasium.se.

Aha!

Utbildning

Aktuell utgivning

Gymnasieskolans regelbok 2023/24

Mikael Hellstadius
ISBN: 978-913902702-7

Grundskolans regelbok 2023/24

Mikael Hellstadius
ISBN: 978-913902701-0

Den anpassade grundskolans regelbok, 3u

Mikael Hellstadius
ISBN: 978-913902520-7

UFB 6 Rättspraxis i skolan 2022/23

Lars Werner
Mikael Hellstadius
Carl-Gustaf Tryblom
ISBN: 978-913902677-8

NORSTEDTS
JURIDIK | KARNOV
GROUP

KONFERENS

Förstelärarnas rikskonferens 2024

– för lärare med uppdrag att leda lärares
lärande

- Undervisningsutveckling som ger effekt på både lärares och elevers lärande.
- Så leder du en samtalspraktik som stöttar lärandet i kollegiet.
- Våga äga ledarskapet – ta kommandot i det pedagogiska utvecklingsarbetet.

Malmö 20 mars • Stockholm 11 april

Digitalt 11 april

SKANNA QR-KODEN OCH

LÄS MER PÅ WEBBEN!

Vi utvecklar Sveriges
viktigaste människor
www.lararfortbildning.se

LÄRAR
FORTBILDNING AB

Foto: Adobe Stock

FIRA JUL I DEN MÅNG- KULTURELLA SKOLAN

När julen närmar sig kommer debatten om hur de religiösa högtiderna ska uppmärksammas som ett julkort på posten. Fira eller skippa alla högtider – hur ska rektorerna tänka? Forskningen visar att det är bättre att lägga till än att ta bort. Fira gärna jul – men också eid, shavuot och holi.

Text: Anna Wahlgren

Vissa skolor satsar lite halvhjärtat på adventssånger som inte har någon tydlig religiös inriktning, andra har valt att tömma lucia och jul på allt vad religiöst innehåll heter. Mariehemsskolan i Umeå uppmärksammades för några år sedan för att man drog i gång ett luciafirande helt utan kopplingar till religionen – och det skapade genast debatt.

Till exempel skrev Jacob Rudenstrand, biträdande generalsekreterare för Svenska evangeliska alliansen, på dåvarande Twitter: "Blir intressant att se hur man klarar av att fira ett katolskt helgon utan 'koppling till någon särskild religiös tro'. Låter dessutom som ett enormt projekt att avkristna sånger som Stilla natt, heliga natt, Sankta Lucia, Vi tänder ett ljus i advent ..."

"I London ansåg rektorerna att det är självklart att uppmärksamma alla religiösa högtider."

Jenny Berglund

Professor i religionsdidaktik vid Stockholms universitet

Forskning: Har intervjuat rektorer i London om undervisning för elever med olika religiös bakgrund.

Nu närmar sig återigen julhögtiderna, och sannolikt debatterna, inte minst på sociala medier. Ska skolavslutningar få hållas i kyrkan eller inte? Och ska barnen få sjunga psalmer? Hur ska man egentligen tänka som rektor?

JENNY BERGLUND, PROFESSOR i religionsdidaktik vid Stockholms universitet, menar att det kan vara intressant med en internationell jämförelse. Hon har intervjuat rektorer i London som har lång erfarenhet av att hantera elever med olika religiös bakgrund.

– I Sverige tänker vi ju gärna att det vi gör är det normala, men faktum är att vi ofta är väldigt aparta. Den svenska modellen med religionskunskap som obligatoriskt icke-konfessionellt ämne är ovanlig ur ett globalt perspektiv. I många länder lär sig eleverna om sin egen religiösa tradition i stället.

De Londonskolor som ingick i Jenny Berglunds forskningsprojekt hade liknande religionsundervisning som i Sverige, däremot hanterades högtiderna på ett annat sätt. Rektorernas strategi var snarare att arbeta för en inkluderande miljö där mångfalden ska synas – också i högtiderna.

– De brittiska rektorerna hade inte alla samma ängslighet runt religion. I Storbritannien – i alla fall i London, där jag gjorde mina intervjuer – ansåg rektorerna att det är självklart att uppmärksamma alla religiösa högtider, och att inte bara fokusera på de kristna.

JENNY BERGLUND MINNS särskilt en skola i östra London där majoriteten av eleverna var muslimer, men där det också fanns en stor grupp sikher och hinduer, samt ett antal kristna. I samband med att hon

skulle intervjuva rektorn noterade hon en lapp på skolans anslagstavla som påminde om att eleverna skulle ses i kyrkan för att sjunga julsånger senare på kvällen. Som den svensk Jenny Berglund är var hennes spontana tanke: "Va? Ska alla elever vara med på det?"

– Att jag tänkte så säger väl något om både mig och det faktum att jag är svensk. Jag frågade rektorn om det stämde – ska alla elever ses i kyrkan?

"Självklart. Varför skulle de inte göra det? Det är klart att vi firar jul, på samma sätt som det är lika självklart att vi firar muslimsk eid, judisk shavuot och hinduisk holi", löd rektorns svar. Visst fanns det föräldrar som hade synpunkter på detta, men: "De vill ju inte att barnen ska bli socialt exkluderade. Det här är något som alla barn gör, och om man avstår så hamnar ju barnet utanför gruppen. Och det vill ingen förälder", berättade samma rektor.

– Föreställ dig en svensk skollärdare som sa så, det skulle nog inte fungera. Men på de skolor jag undersökte i Storbritannien var inställningen en helt annan, nämligen att högtiderna är allas högtider – oavsett religion. I stället för att dra ner på firandet

så drar man upp. De brittiska rektorerna menar att man måste ha roligt i skolan, och att fira är ju kul. Dessutom innebär firandet att barnen lär sig om religioner på ett naturligt sätt.

OM MAN VILL ha stöd för att det kanske inte är så farligt att fira högtider från olika religioner så kan man alltid kika på statistiken, påpekar Jenny Berglund. Bland dem som har en muslimsk familjebakgrund i Sverige firar 85 procent jul, men bara 35 procent av dem firar eid.

– De svenska muslimerna är väldigt sekulariserade, men de syns sällan i media. Tio procent av Sveriges befolkning har en muslimsk familjebakgrund, alltså ungefär en miljon, men bara 150 000 av dem är medlemmar i en muslimsk organisation.

Att skolan är påverkad av vår protestantiska historia är vare sig konstigt eller behöver vara problematiskt, menar Jenny Berglund. Men vi ska vara medvetna om att de kristna högtiderna inte alltid förmedlas som religiösa, utan som svenska traditioner, medan till exempel eid ses som väldigt religiöst och muslimskt.

– Vi betraktar gärna den svenska skolan

"Är man osäker kan det vara lättare att strunta i allt som har med religiösa högtider att göra, det här med gud är ändå så känsligt."

Tünde Puskas

Professor i pedagogiskt arbete vid Linköpings universitet.

Forskning: Har intervjuat förskolerektorer om religiösa inslag i förskolan.

som sekulär och ser inte att den protestantiska kristendomen är väldigt privilegierad. Den svenska skolan är marinerad i luthersk protestantism, det räcker med att titta på när eleverna är lediga. I stället för att försöka skölja bort det protestantiska tycker jag att det är ärligare att erkänna det och sedan lägga till firanden från andra religiösa traditioner, säger Jenny Berglund, som har uppmärksammat det här i artikeln "Swedish religion education in Public Schools – Objective and Neutral or a Marination into Lutheran Protestantism?".

DET FINNS EN stor okunskap om religion men också en osäkerhet bland rektorer om vad som är tillåtet att ta upp, menar också Tünde Puskas, professor i pedagogiskt arbete vid Linköpings universitet. Hon har intervjuat förskolerektorer om hur de hanterar traditioner och högtider, bland annat i artikeln "Everyday nationalism in Swedish preschools: something old, something new and something borrowed".

– Osäkerheten hänger delvis ihop med att förskolan inte får någon vägledning från läroplanen, där står ju inget om religion. De vet bara att förskolan och skolan ska

vara icke-konfessionell och att det inte får förekomma religiösa inslag, men därutöver famlar de lite i blindo. Och om man är osäker kan det vara lättare att strunta i allt som har med religiösa högtider att göra, det här med gud är ändå så känsligt.

Samtidigt fokuserar resten av samhället på högtiderna, julen är ju i fokus under en månads tid, och då tjänar förskolan och skolan på att förklara varför vi firar jul, påpekar Tünde Puskas. De rektorer som hon pratade med upplevde heller inget motstånd från föräldrarna med annan religiös bakgrund. Tvärtom var de ofta positiva till att deras barn skulle lära sig mer om svenska traditioner.

TÜNDE PUSKAS FORSKNING pekar i samma riktning som de brittiska skollagarna. Att det inte handlar inte om att ta bort eller ersätta – utan om att lägga till. De gamla traditionerna kan finnas kvar trots att man lägger till nytt. Att samhället – inklusive såväl skolan som traditioner – förändras i takt med tiden är helt naturligt.

– En av våra slutsatser i studien var att man inte blir religiös bara för att man hör en religiös berättelse. ■

Den mångkulturella almanackan

Viktiga högtider – olika religioner, vad firas?

KRISTENDOMEN

► **Jul:** Till minne av Jesu födelse.

JUDENDOMEN

► **Sukkot:** Sjudagarsfest som även kallas lövhyddofesten. Till minne av hur Gud skyddade det judiska folket under den 40 år långa vandringen genom öknen.

HINDUISMEN

► **Holi:** Vårens ankomst.

BUDDHISMEN

► **Vesak:** Till minne av Buddhas födelse, uppvakning och död.

ISLAM

► **Eid al-fitr:** Markerar slutet av fastan.

En fest som pågår i dagarna tre där gåvor delas ut, matborden dukas till bredden och man gemensamt läser eid-bönen.

Det säger skollagen

Skolan ska vara icke-konfessionell, vilket innebär att det inte får förekomma religiösa inslag i utbildningen.

Det säger läroplanen

"Utbildning och fostran är i djupare mening en fråga om att överföra och utveckla ett kulturarv – värden, traditioner, språk, kunskaper – från en generation till nästa."

"Vi förbereder alla elever så att de blir trygga med att skriva texter på digitala hjälpmedel", säger Marianne Ericsson, rektor för Varmsätra skola.

SKOLORNA I SALA GÖR SIG REDO FÖR DIGITALA NATIONELLA PROV

Under 2024 rullar de digitala nationella proven i gång med start på gymnasiet. Över tusen skolhuvudmän ska göra sig redo inför de nationella digitala proven.

I Sala kommun har man kommit långt i sina förberedelser och jobbar nu för högtryck för att bli klara i tid.

Text: Lenita Jällhage

Foto: Meli Petersson Ellafi

D

en lilla byskolan Varmsätra ligger inbäddad bland villor och åkrar en mil utanför tätorten Sala, i det lilla samhället med samma namn. Skolan är en av de hundra skolor i Sverige som Skolverket tagit ut till sin försöksverksamhet med digitala nationella prov.

Marianne Ericsson är rektor för Varmsätra skola och ytterligare två små byskolor i kommunen, med mellan 115 och 140 elever vardera från förskoleklass till årskurs 6.

– Det är en stor kommun till ytan så vi har ett stort upptagningsområde. Majoriteten av våra barn bussas hit till skolan. Det är bara några få elever som bor i samhället, säger Marianne Ericsson.

FÖRUTOM REKTORN OCH övrig personal på skolan är vi här för att träffa skolchefen Anna Wiklund, Carin Pärlesköld, verksamhetschef för grundskolan, Cecilia Rasmusen, projektledare på it-enhetens verksamhetsstöd, och Johan Melin som är chef på skolkontorets mediaenhet. De ingår i den interna projektorganisationen som jobbar för att skolorna i Sala ska vara redo när de nationella digitala proven startar.

Skolverkets försöksverksamhet inleddes hösten 2018 och avslutas nu i slutet av 2023. Skolorna som deltar testar bland annat olika stödmaterial, verifiering och användbarhet för att Skolverket ska få kunskap om vad som fungerar och inte fungerar. Skolorna har också deltagit i försök

"Innan pandemin hade vi inte tillräckligt med accesspunkter. Då laggade wifi ganska ofta", berättar Marianne Ericsson.

med extern bedömning och central rättning men alla skolor har inte varit med på allt.

MARIANNE ERICSSON HAR varit rektor på Varmsätra skola och Ransta skola i sju år och blev även rektor på Kila skola för ett år sedan. Skolorna ligger med någon mils avstånd från varandra så hon och biträdande rektor Tina Vilhelms-son pendlar mellan dem. När Skolverket tog ut Varmsätra som försöksskola hösten 2018 trodde Marianne Ericsson och hennes kollegor att förberedelserna skulle gå fort, men pandemin gjorde att takten stannade av något.

Tina Vilhelms-son

Johan Melin är chef på mediaenheten och är den som har kunskapen kring vad som behöver göras.

– Sexorna som vi släppte förra året trodde vi skulle bli de första som gjorde de digitala proven. Där la vi all kraft. Så blev det inte. Nu förbereder vi i stället alla elever så att de blir trygga med att skriva texter på digitala hjälpmedel på framför allt svenska och engelska. I årskurs 6 är det för sent att börja träna om barnen ska ha likvärdiga förutsättningar, säger Marianne Ericsson.

EFTERSOM ELEVERNA INTE fått testa Skolverkets provplattform ännu så skriver de sina provtexter i Word men utan stavningshjälp. En lärare på skolan avidentifierar texterna och ger dem en kod och sedan skickas de till lärarna på Ransta skola som rättar dem.

Marianne Ericsson har varit med på flera av Skolverkets informationstillfällen för försöksskolorna. Under de första tillfällena insåg hon att det var många tekniska frågor och ord som hon inte förstod.

Som rektor är hon van att fixa det mesta men nu fokuserar hon på de bitar som hon är bäst på och överläter resten till andra i projektorganisationen.

SALA KOMMUN HAR byggt upp sin projektorganisation mellan skolkontoret och it-enheten där det är tydligt vem som gör vad för att hinna med alla förberedelser. Skolchefen Anna Wiklund är beställare av de tjänster som ska utföras och tar stöd från en styrgrupp där rektorn Marianne Ericsson ingår tillsammans med verksamhets-

Varmsätra skola ligger en mil utanför tätorten Sala. Skolverket tog ut Varmsätra som försöksskola hösten 2018.

cheferna för grundskolan och gymnasiet.

Carin Pärlesjö, verksamhetschef för grundskolan, beskriver sig som en nyckel mellan it-avdelningens mediaenhet och grundskolornas rektorer:

– Vi i styrgruppen stöttar rektorerna, hjälper till i kommunikationen och leder arbetet framåt även om det är Johan Melin och Cecilia Rasmussen på it-enheten som sitter på kunskapen kring vad som behöver göras, säger Carin Pärlesjö.

It-enheten är uppdelad i två delar, en som tar hand om drift och support på skolorna och för övriga anställda i kommunen, och en som arbetar med verksamhetsstöd. Den sistnämnda driver digitaliseringen framåt och arbetar med strukturerna för hur man bäst ska införa de digitala nationella proven.

JOHAN MELIN, CHEF på mediaenheten, berättar att kommunen under de senaste sju, åtta åren har investerat för att alla elever ska ha egna surfplattor eller datorer från årskurs 1 och uppåt. I förskoleklasserna finns även surfplattor som barnen kan låna. Varje skola har extra surfplattor eller datorer om det skulle behövas vid provtillfällena ifall några elevenheter exempelvis gått sönder eller glömts hemma.

”Varje accesspunkt klarar att cirka 25 mobila enheter är uppkopplade samtidigt.”

Till surfplattorna har man också skaffat tangentbord och hörlurar som behövs vid de nationella proven.

– Pedagogerna har också haft behov av utbildning och stöd, säger Johan Melin.

I kommunen har man arbetat fram tekniska lösningar så att varje elev och lärare ska kunna ta sig in i Skolverkets provplattform vid de digitala nationella proven.

Kommunen har under många år byggt ut bredband till alla skolor. Under de senaste åren har även antalet accesspunkter utökats på skolorna. It-avdelningen gör nu testmätningar med bredbandskollen.se för att säkerställa att wifi-kapaciteten räcker på skolorna.

– Innan pandemin hade vi inte tillräckligt med accesspunkter. Då laggade wifi ganska ofta om vi tittade på en film eller om alla i ett klassrum var uppkopplade samtidigt. Eleverna sprang runt i skolan för att hitta en punkt där de hade uppkoppling, säger Marianne Ericsson.

På Varmsätra skola finns nu de vita plastlådorna, accesspunkterna, i taket i varje klassrum.

– Varje accesspunkt på skolan klarar att cirka 25 mobila enheter är uppkopplade samtidigt så det måste lärarna tänka på inför ett prov, säger Johan Melin.

GENOM SKOLVERKETS försöksverksamhet har Marianne Ericsson fått navigera runt lite i Skolverkets provplattform som rektor men hon har även sett hur vyerna ser ut för lärare och elever.

– Att ta sig till de olika vyerna i provplattformen känns ganska lätt, men våra lärare har inte fått testa ännu. De trodde

nog att de skulle få vara med på elevnivå vid det här laget, men där är vi inte ännu, säger hon.

En lärare från Varmsätra skola har, som en del av försöksverksamheten, varit med och rättat nationella prov som gjorts av elever i andra kommuner. Men Marianne Ericsson beskriver att många lärare är lite otåliga och vill komma i gång i sina förberedelser och hon förstår dem:

– Vi har inte fått prova hela kedjan ännu och har inte heller varit med och provat ut de digitala proven, vilket en del försöksskolor i andra kommuner har fått göra.

Hon tror att de största utmaningarna kommer att bli att rätt elev får rätt prov, att ingen ska kunna fuska och att man ska kunna lagra proven på ett säkert sätt så de inte sprids.

Carin Pärlesköld, verksamhetschef grundskolan i Sala.

Skolchefen Anna Wiklund.

Biträdande rektorn Tina Vilhelmsson och rektorn Marianne Ericsson förbereder inför digitala nationella proven.

CECILIA RASMUSSEN, PROJEKTLEDARE

på it-enhetens verksamhetsstöd, berättar att skolorna i Sala hade fram till höstlovet på sig att göra Skolverkets självskattning. I den anger de hur läget ser ut på just deras skola kring exempelvis tekniken eller den digitala kompetensen bland rektorer, lärare och elever.

För att underlätta för skolorna har hon och Johan Melin spelat in en kortfilm om kommunens förberedelser och varför det är viktigt att göra en självskattning samt hur man genomför den på Skolverkets utbildningsplattform.

– Efter självskattningen fångar vi in verksamheternas behov och ser vad som återstår att göra i en självskattning för hela kommunen, säger Cecilia Rasmussen.

Skolchefen Anna Wiklund säger att det i hennes roll är viktigt att klargöra vad som är vars och ens uppdrag. Hon känner sig i dagsläget "jättetrygg" med att allt kommer gå som planerat:

– Men precis som i sjukvården ska vi ändå vara förberedda och ha backupsystem om något skiter sig, säger Anna Wiklund. ■

Johan Melin

Cecilia Rasmussen

Johans och Cecilias fem råd inför digitala nationella proven

1. Ta kontakt med kommunens it-avdelning eller it-ansvarig om en sådan finns. Det går inte att lösa allt själv om man inte har teknisk support längs vägen.

2. Skapa en projektorganisation där det är tydligt vem som arbetar med vad och som kan sälla informationen som går ut till rektorerna – så de inte drunknar i information som de inte har nytta av.

3. Kontakta andra skolchefer och bilda nätverk i länet eller i landet så att ni kan lära av varandra.

4. Skapa en tydlig tidsplan för att se vad som behöver ske, och när, inför att de nationella digitala proven startar.

5. Tänk igenom olika scenarier och skriv ned tydliga handlingsplaner för vem som gör vad när de digitala nationella proven ska genomföras och vad man gör om saker inte går som planerat. Tänk igenom vilka roller som finns i dag vid ett nationellt prov och överför det till nya roller så ni ser om någon pusselbit saknas.

Sala kommuns film om nationella digitala prov. Du hittar den på Skolledaren.se, sök efter: digitala nationella prov.

SCANDINAVIAN
EDUCATION
TECHNOLOGY
TRANSFORMATION

FOR INNOVATIVE
AND LIFELONG LEARNING

BOKA SENAST
31 DECEMBER
FÖR EARLY BIRD-PRIS.

DEN LEDANDE
MÖTESPLATSEN INOM
INNOVATIVT & LIVSLÅNGT LÄRANDE.

16-18 APRIL 2024 KISTAMÄSSAN, STHLM

Samarbetspartners

Sveriges Lärare

SVERIGES SKOLLEDARE

INTERNET
STIFTELSEN

Skolverket

SPSM

by
EASYFAIRS

Följ Skolledaren i sociala medier

Diskutera nyheter, ställ frågor till
redaktionen och ta del av senaste nytt
via LinkedIn och Facebook.
Vi ses och hörs!

DU HITTAR OSS HÄR:
@skolledaren på LinkedIn
@skolledaren på Facebook

SKOLLEDAREN.

REKTOR MARTINS DILEMMA

ETT MISSTAG, EN KNUFF – PÅ EN SEKUND BLEV ALLA UPPRÖRDA

Från en timme till en annan befinner sig rektorn Martin i en korseld där han ansätts från alla håll. Stämningen på skolan är upprörd. Personal, elever, föräldrar, huvudskyddsombud kräver att han ska agera – men utifrån helt olika perspektiv. Efteråt, när han har tid att reflektera, funderar han på om han kunde gjort annorlunda.

Berättat för: Lenita Jällhage Illustration: Ricardo Tomás

Läraren Madeleine går runt under lektionen och hjälper elever som har frågor. Eleven Mårten sitter inte på sin plats utan går runt i klassen och låter en hel del. Han har adhd och i hans åtgärdsprogram framgår att han har bristande impuls-kontroll.

Madeleine går fram bakom Mårten och lägger handen på hans axel. Han vänder sig om blixtnabbt och ger henne en knuff. Hon vacklar till och Mårten springer ut ur klassrummet. Madeleine blir upprörd, börjar gråta och känner sig förödmjukad inför klassen. Hon känner att hennes respekt är ifrågasatt och går hem. En annan lärare tar över undervisningen i klassen.

Rektor Martin blir snart varse att knuffen i klassrummet rör upp mycket känslor. Skolans skyddsombud uppvaktar honom och kräver att eleven stängs av och att läraren ska slippa undervisa eleven. ➤

Rektorn samlar alla kollegor för att berätta vad som hänt för att undvika ryktesspridning.

Eleven Mårtens föräldrar kontaktar rektorn. De är upprörda över att skolan inte följt elevens åtgärdsprogram och överväger att anmäla det till Skolinspektionen.

Eleverna i klassen är arga på klasskamraten Mårten för att han har knuffat läraren och gjort henne ledsen. De är oroliga för att läraren inte ska komma tillbaka till klassen efter att hon hastigt lämnade dem.

Madeleines kollegor är upprörda och undrar hur elevens beteende kan få fortgå utan konsekvenser.

REKTOR MARTIN PRATAR med läraren på telefon för att höra hur hon mår och om hon blivit skadad på något sätt och behöver vård. Läraren har lugnat sig något. Hon är inte skadad men fortfarande upprörd och säger att hon vägrar undervisa eleven efter det som hänt. Martin ber henne att stanna hemma till dess hon mår bättre. En annan lärare får ta undervisningen i klassen så länge.

Martin samlar alla kollegor för att berätta vad som hänt för att undvika att det sker en ryktesspridning som inte stämmer med verkligheten.

Han pratar även med eleven Mårten som är väldigt ledsen för det som skett. Han förklarar att han kände sig trängd och handlade på impuls. Mårten tycker väldigt mycket om läraren precis som klasskompisarna gör. Läraren är populär. Han blir ledsen när han hör att han kanske inte kommer att få ha läraren igen.

Martin pratar också med föräldrarna och ber dem att lugna sig. Han har beslutat att han inte kommer att stänga av Mårten. Läraren Madeleine känner Mårten väl och hon vet enligt hans åtgärdsprogram att det inte fungerar att göra saker där

han blir överrumplad. Samtidigt är det mänskligt att glömma och göra ett misstag. Madeleine ska inte behöva riskera att bli skadad på sin arbetsplats för att hon gör ett misstag. Martin säger till föräldrarna att det inte är okej att knuffas även om Mårten har bristande impulskontroll.

REKTORN FORTSÄTTER ATT ha samtal med alla inblandade och känslorna lugnar ned sig efter någon vecka. Madeleine är tillbaka på skolan efter ett par dagar. Hennes kollega tar under en period de lektioner där Mårten är med. Därefter får hon prova att ha honom i klassrummet

tillsammans med en kollega. När hon känner sig trygg undervisar hon klassen ensam igen.

Rektor Martin dokumenterar vad som hänt i skolans eget system för incidenter och kränkningar men anmäler inte till Arbetsmiljöverket eftersom Madeleine inte fått någon skada efter knuffen.

Efteråt funderar Martin på om han borde ha löst saken på något annat sätt än samtal? Vad gör han om det händer något liknande igen? ■

Rektor Martin, läraren Madeleine och eleven Mårten heter egentligen något annat.

”HUVUDMANNEN BÖR GE REKTORN STÖD I STÄLLNINGSTAGANDET”

När det uppstår en händelse som väcker många känslor gäller det att lyssna på alla inblandade, lugna och sortera vad som har hänt i den akuta situationen.

Det säger experten Helene Fägerblad från Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Helene Fägerblad upplever att rektorn Martin hanterat situationen på ett bra sätt i det akuta skedet efter att läraren Madeleine blivit knuffad i klassrummet av sin elev Mårten som har adhd. Läraren känner sig kränkt och ledsen men även eleven kan ha rättigheter utifrån sitt åtgärdsprogram vilket hans föräldrar har påpekat.

Hon konstaterar att det är en komplex situation där det gäller att se allas perspektiv och upplevelse så man som rektor inte tar ställning utan sorterar i händelserna och agerar utifrån det.

– Det är viktigt att känslor från alla inblandade tas emot när något akut inträffat annars blir det svårt att hantera situationen konstruktivt som rektor, säger Helene Fägerblad.

REKTORN MARTIN HAR pratat med läraren, eleven, vårdnadshavaren och skyddsombud om deras syn på händelsen. Han har även informerat övrig personal kort om vad som har hänt för att undvika ryktesspridningar. Det lugnar ned känslorna hos de inblandade.

– Känslor behöver lägga sig för att man ska kunna jobba vidare på ett bra sätt. Läraren, som har reagerat starkt på händelsen, får möjlighet att komma tillbaka till undervisningen på ett lugnt sätt utifrån sina behov vilket är bra, säger Helene Fägerblad.

Vid rektorns samtal med eleven framkommer det att eleven inte har knuffat läraren med avsikt utan att det är en händelse som

Helene Fägerblad

- Rådgivare på Specialpedagogiska skolmyndigheten, SPSM. Hon har lång och bred erfarenhet från skolans värld med bakgrund som lärare, specialpedagog och biträdande rektor.
- Helene Fägerblad är särskilt insatt i frågor som rör problematisk skolfrånvaro och är väl insatt i elevgrupper med autism och/eller adhd.

skett i affekt och eleven är ledsen över vad som inträffat.

Rektorn väljer att inte stänga av eleven och anmäler inte heller händelsen till Arbetsmiljöverket men skriver in det i skolans interna incidentsystem.

– Rektor gör den bedömningen i detta fall och det är rektors uppgift att avgöra. Men som rektor kan man ändå behöva stöd i sina ställningstagande när det gäller den här typen av beslut och det bör huvudmannen erbjuda. Som rektor kan man också skapa nätverk med andra rektorer där man kan diskutera nyanserna i en händelse för att få perspektiv på hur man kan agera, säger hon.

HELENE FÄGERBLAD SÄGER att hon inte vill göra en bedömning i detta fall om eleven borde ha stängts av. Hon säger att man som rektor behöver titta på varje enskild situation för att avgöra om en avstängning är relevant. Då ska det handla om en akut situation där man behöver skapa handlingsutrymme för att skapa trygghet för elever och personal samt studiero.

Efter att rektorn har tagit hand om den akuta krishanteringen och situationen lugnat ned sig kan det vara klokt att rektorn Martin fokuserar på hur skolan kan arbeta förebyggande för att undvika att något liknande inträffar igen.

– Rektor behöver ha en dialog med elevhjälp och läraren utifrån vad som står i elevens åtgärdsprogram. När man blickar framåt är det klokt om också eleven är delaktig i det förebyggande arbetet för att eleven ska få hjälp att hitta alternativa sätt att agera, säger Helene Fägerblad.

Hon säger att en skola också bör se över att man har en tydlig handlingsplan kring hur man hanterar ordning och trygghet i skolmiljön. Tydliga regler bör användas parallellt med det relationella arbetet. ■

På förra Nordiska Skolledarkongressen 2022 vann Rektor Nina Svensson Stora Skolledarpriset 2022.

Foto Natalie Greppi

Nedräkning till Nordiska Skolledarkongressen

Den 19–20 mars 2024 äger Nordiska Skolledarkongressen rum på Svenska Mässan i Göteborg. Drygt tusen personer väntas delta i detta skolledarnas stora event.

Temat för 2024 års upplaga är "Ledarskap i en föränderlig omvärld".

Förra gången Nordiska Skolledarkongressen arrangerades, i mars 2022, överskuggades lyckan över att kunna ses igen fysiskt efter år av pandemi av två drabbande händelser. Dagen innan den invigdes skedde terrordådet på Malmö Latinskola där två lärare dog i en knivattack. De hedrades med en tyst minut i inledningen av dag ett av kongressen.

Kriget i Ukraina som då hade pågått i en månad påverkade också alla på mötet. Ukrainas ambassadör fanns på plats på Svenska Mässan och höll ett tal om situationen.

– Krig och kris är fortfarande något som påverkar oss i allra högsta grad. I programmet kommer just aktuella frågor som beredskap och skolans roll i en orolig värld att finnas, bland mycket annat, säger Kerstin Weyler som är projektledare för kongressen tillsammans med Valentina Arvidsson på Svenska Mässan.

NU NÄR PROGRAMMET har presenterats är det ett par toppnamn som ticker ut extra: Annie Lööf, jurist och före detta partiledare (C), Micael Dahlen, ekonomiprofessor, och Åsa Wikforss, professor i teoretisk filosofi och ledamot av Svenska Akademien.

– Att komma hit och bara lyssna och bli presenterad kloka insikter och ny kunskap av intressanta föreläsare – det är det stora med den här kongressen. Som skolledare är det oftast du som ska informera, föreläsa och ge av dig själv – nu är det dags att få något tillbaka! Det är alltid mycket uppskattat, säger Kerstin Weyler. ■

100 000

Ett hundra tusen kronor – så mycket får vinnaren av Stora Skolledarpriset som delas ut på Nordiska Skolledarkongressen. Det första priset delades ut 2016 med anledning av dåvarande Sveriges Skolledarförbunds 50-årsjubileum och gick då till rektor Anna Hansson-Bittår.

På senaste kongressen 2022 var det rektor Nina Svensson som fick motta priset. Läs intervjun med henne på skolledaren.se. Sök på hennes namn så hittar du artikeln.

Du kan fortfarande vara med och påverka vem som får priset 2024! Gå in på sverigesskolledare.se och nominera – fram till 15 december.

"Som skolledare är det oftast du som ska informera, föreläsa och ge av dig själv – här är det dags att få något tillbaka! Det är alltid mycket uppskattat!"

Kerstin Weyler,
projektledare,
om Nordiska Skolledarkongressen.

Arrangeras vartannat år

Nordiska Skolledarkongressen är en mötesplats som erbjuder kompetensutveckling, inspiration, nätverks- och affärsmöjligheter.

Kongressen arrangerades för första gången 1997. Numera äger den rum vartannat år och samlar cirka 1 500 rektorer, skolchefer, skolpolitiker och andra med intresse av och ansvar för skolutveckling.

2024 är det Sveriges Skolledare och Svenska Mässan som arrangerar ihop.

SNÄLL PÅ JOBBET – SÅ SKAPAR NI ETT BRA SAMTALSKLIMAT

Ett gott samtalsklimat på arbetsplatsen ska man inte ta för givet. Det gäller att värna det och underhålla det, för ett dåligt samtalsklimat sprider sig tyvärr alltför lätt. Det kan handla om svårupptäckta och lågintensiva vardagliga typer av övertramp

där man bryter mot normer som gäller ömsesidig respekt. Suntarbetsliv.se har tagit fram en övning som kan vara nyckeln just på din arbetsplats för att skapa ett positivt och bra samtalsklimat. Ni gör den på strax under en timme – väl använd tid! Lycka till!

EGEN REFLEKTION: VAD ÄR ETT BRA SAMTALSKLIMAT? (5–10 MIN)

- Börja med enskild reflektion. Vad tycker du är viktigt i ett gott samtalsklimat på arbetsplatsen?
- Skriv ner några saker som du tycker är viktiga.
- Skriv också ner vad du själv kan göra för att bidra.

PRATA OM SAMTALSKLIMATET I SMÅGRUPPER (15 MIN)

- Utse någon som dokumenterar och sammanställer svaren på notislappar.
- Dela era reflektioner med varandra och hur ni var och en kan bidra. Motivera era val.
- Enas sedan i gruppen om – fem saker som ni tycker är viktiga i ett gott samtalsklimat.
- fem saker som ni kan göra för att bidra till ett gott samtalsklimat.

RÖSTA OCH ENAS I STORGRUPP (20 MIN)

- Dags för alla att samlas. Utse först någon som sammanställer, sedan redovisar smågrupperna sina prioriteringar. Därefter är det dags att rösta. Alla har tio röster: fem att fördela på vad som är viktigt i ett gott samtalsklimat, och fem att fördela på vad var och en kan bidra med för att uppnå det.
- Räkna samman resultatet och se vilka som fått flest röster i de båda kategorierna.

TA FRAM ETT SAMTALSKONTRAKT (5 MIN)

- Nu har ni tillsammans kommit fram till vad ni tycker är ett gott samtalsklimat och vad ni kan göra för att bidra till det. På Sunt arbetslivs webbplats finns en mall för att sammanställa samtalskontrakt, använd gärna den.
- Utse en ansvarig för att formulera samtalskontraktet utifrån era gemensamma prioriteringar. Kom överens om när det ska vara färdigt.
- Sätt upp samtalskontraktet centralt på arbetsplatsen för att påminnas varje dag om vad som är viktigt för er.

SENARE: FÖLJ UPP ERT SAMTALSKONTRAKT

- Kom ihåg att regelbundet följa upp det ni gemensamt har kommit överens om. Ägna 20 minuter på till exempel en arbetsplats-träff åt detta.
- Dela in er i mindre grupper och utse någon som dokumenterar. Gå igenom samtalskontraktet steg för steg och fundera på om ni lever upp till det ni kommit överens om. Om inte, vad behöver göras? Sammanställ det ni kommit fram till och redovisa i storgrupp.
- Enas om eventuell revidering av samtalskontraktet.

Källa: Suntarbetsliv.se

Prenumerera på Skolledare Fredag!

Få de senaste nyheterna,
reportagen och politiska besluten
som berör dig som skolledare
i din mejlkorg, varje fredag.

Anmäl dig till
vårt populära
nyhetsbrev på
skolledaren.se

Glöm inte att
följa oss i sociala medier
för ännu fler nyheter.
Du hittar oss på
Facebook
och LinkedIn.

SKOLLEDAREN.

© 2022 Skolledaren AB

BOKTIPS

Skapa positiva känslor kring skolprestationer

Den här boken handlar om känslor hos elever i samband med bedömnings-situationer, så kallade prestationsemotioner. Den handlar om stress, oro, skam och besvikelse men också om lust, glädje, stolthet och hopp.

Författarna Agneta Grönlund och Håkan Löfgren ställer sig frågan hur positiva emotioner kan stärkas och hur negativa emotioner kan förebyggas i samband med att bedömningar planeras, genomförs och ges återkoppling på. Som huvudman eller rektor skapar du ramarna för lärarnas bedömningspraktik och boken ger dig insikter som hjälper dig med det.

Både elever och lärare kommer till tals och författarna visar hur forskning kan stödja arbetet med att utveckla ett sunt klassrumsklimat. Boken ger också förslag på tankeredskap och beskrivningar av handlingar som förhoppningsvis kan bidra till att öka de positiva emotionerna i samband med prestationer i skolan.

Prestationer och emotioner i skolan
– verktyg för en hållbar bedömningspraktik
Agneta Grönlund, Håkan Löfgren,
Studentlitteratur

”Författarna ställer sig frågan hur positiva emotioner kan stärkas och hur negativa kan förebyggas.”

Om författarna

Agneta Grönlund,
fil.dr i pedagogik och
lektor vid Linköpings
universitet, med
mångårig erfarenhet
som gymnasielärare
och lärarutbildare.

Hennes forsknings-
intresse är återkoppling
som hon studerat utifrån både lärares
och elevers perspektiv med ett särskilt
intresse för de förändringar som den digi-
tala återkopplingspraktiken har inneburit.

Håkan Löfgren,
leg lärare och
biträdande pro-
fessor i pedago-
gik vid Linköpings
universitet. Hans
forskning handlar
om lärarprofes-
sion, bedömning ofta

ur ett elevperspektiv och om förskolans
verksamhet. Han har bland annat studerat
införandet av tidigare betyg och fler natio-
nella prov i skolan.

2 BOKTIPS

Vikten av att tro på sig själv

Stjärnans eller stjärnfall
Jimmy Säfström,
Lassbo Förlag

”I vilket skick är individen som kommer ut på andra sidan skolsystemet? Har den tillit till sig själv och vad den kan åstadkomma eller är den skavd och vingklippt? Den frågan ställer Jimmy Säfström, rektor och ”skolmänniska” som han kallar sig, och menar att det är avgörande för elevens möjlighet till framgång och välmående. Utfallet är helt beroende av hur skolan som institution fungerar och hur de som arbetar där agerar. I boken berättar han om sina självupplevda 20 år inom skolans värld med både uppgångar och fall och lyfter fram vikten av att få barn och ungdomar att tro på sig själva.

Byt sittställning och må bra

Våga sitta lite fult
Tommy Wilén,
Eget Förlag AB

Visst är vi många som under en arbetsdag drar i stolspaken med jämna mellanrum för att justera sitsen upp och ner, eller förgäves trycker på någon knapp som ska få ryggstödet att stödja bättre – allt i jakten på den perfekta arbetsställningen. Glöm det! säger Tommy Wilén som menar att lösningen i stället är att med jämna mellanrum byta och förändra sittställning. Den här lilla behändiga boken, bara cirka 10x15 cm, skulle även kunna heta Våga variera. För variation är nyckelordet i författaren Tommy Wiléns ergonomiska lära och hans favoritmotto lyder: ”Bästa arbetsposition är nästa arbetsposition”. Tankeväckande och kul – kanske en bra present till kollegan till jul?

REKTOR – SKOLLEDARE FÖRVALTNINGSCHEF

FÖRMEDLA - REKRYTERA - HYRA -
UTREDA - FINANSIERA

**Kompetenta skolledare/chefer
i hela Sverige! Erfarenhet från mer
än 1000 skolor! 25 års kontinuerlig
verksamhet!**

Tel: 08-545160 20

info@kunskapsbolaget.se

www.kunskapsbolaget.se

[http://www.linkedin.com/company/
kunskapsbolaget-ab/](http://www.linkedin.com/company/kunskapsbolaget-ab/)

Kunskaps
bolaget

...utvecklar ledare och organisationer

VI FÖRMEDLAR OCH HYR UT SVERIGES VIKTIGASTE CHEFER

Många av våra skolledare är mellan 65 och 70 år vilket förutom erfarenhet och legitimitet innebär lägre arbetsgivaravgifter (en tredjedel) och ibland noll kronor i tjänstepension. Vi har mängder av referensuppdrag från kommuner och friskolor över hela Sverige.

VILL DU VETA MER KONTAKTA:

Jonas Berkling, 0709-20 23 33,
www.rektorspoolen.se

RektorsPoolen
SVERIGES VIKTIGASTE CHEFER

Nyhet: Speciellt medlems- sparande för skolledare

Spara till drömresan, segelbåten eller pensionen. Nu kan du starta ett sparande med extra låga avgifter som är speciellt framtaget för dig som är medlem i Sveriges Skolledare. Du startar enkelt ditt sparande direkt på webben – det tar bara några minuter.

Läs mer på lararforsakringar.se

ANDERS CARLSSON - LENNSTRÖM

Huvudräkning (huvudbry) för en folkhögskolerektor

"Ett systemfel att ersättningen inte ökar när folkhögskolan tar in fler deltagare."

Jag är stolt rektor på en folkhögskola. Det är en skolform som erbjuder en andra chans för alla som vill fortbilda sig, som har särskilda behov eller kanske har ett misslyckande med sig från grund- och gymnasieskolan.

Här ger vi våra deltagare ökad självkänsla och självförtroende. Folkhögskolan lyckas med de elever som inte lyckats någon annanstans i sin tidigare skolgång.

Vi möjliggör allmän behörighet till yrkeshögskola och högskola med 34 000

kronor mindre än riksprislistan, där det billigaste gymnasieprogrammet har 99 000 kronor/elev och läsår. Vår folkhögskola har 65 000 kronor/deltagare och läsår. Ändå är det en omöjlig ekonomi som min vardag upptas av.

Folkhögskolan har en form av ersättning för prestation och för att vi genomför ett antal deltagarveckor under ett läsår. Verksamheten måste nå upp till denna grundtilldelning. Ersättningen ökar inte om vi gör fler deltagarveckor. Vi kan alltså inte öka vår budget genom att ta in fler deltagare på våra kurser/utbildningar. Jämför detta med skolpengen i övriga skolformer.

JAG SER FYRA skäl till att Markaryds folkhögskola och andra folkhögskolor framöver får problem med sin finansiering.

För det första för att värdet på deltagarveckan inte är indexreglerat. Kostnaderna för folkhögskolan har ökat men ersättningen har varit oförändrad de senaste tre åren. Andra, som har längre erfarenhet än jag, menar att det handlar om fyra till fem år.

Detta anser jag är en styvmoderlig behandling av folkhögskolan då vi inte har en indexreglering på värdet av deltagarveckor.

För det andra är grundtilldelningen både ett golv och ett tak. Om folkhögskolan inte når upp till grundtilldelningen så sänks antalet deltagarveckor. Men ökar vi antalet deltagarveckor så följer inte ersättningen med. Jag menar att det är ett systemfel att ersättningen inte ökar när folkhögskolan tar in fler deltagare.

Extra tilldelning av deltagarveckor, för det tredje, togs bort mitt under ett läsår. Vår ekonomi styrs av kalenderåret medan vi arbetar efter läsåret – det är ett problem i sig. Så ska skolan skära ner har vi hösten på oss.

Slutligen, för det fjärde, om Markaryds folkhögskola skär i sin verksamhet för att statsbidraget ska räcka när vi inte upp till grundtilldelningen. Det innebär i förlängningen ett lägre statsbidrag vilket leder till ytterligare nedskärningar.

VILKA BLIR KONSEKVENSERNA i samhället framöver om vi fortsätter så här?

- Utanförskapet ökar. Fler människor kommer stå utanför arbetsmarknaden och flera saknar gymnasieutbildning.
- Segregationen ökar. Folkhögskolans kurser i svenska och samhällsinformation finansieras inte.
- Färre antal människor engagerar sig i samhället och kulturlivet. Vi får ett fattigare samhälle. ■

**Anders
Carlsson-Lennström**
Rektor på
Markaryds
folkhögskola

DIN LÖN 2024

- ➔ **Vad får rektorer betalt för övertidsarbetet?**
- ➔ **Hur stort är ansvarsavståndet för biträdande rektorer?**
- ➔ **Vad tjänar en skolchef?**

Svara på Sveriges Skolledares löneenkät så får du svaret i januari.

Löneenkäten går ut till alla yrkesverksamma medlemmar i slutet av oktober varje år och görs i samarbete med Saco. Varje svar är betydelsefullt för att lönestatistiken ska hålla hög kvalitet. Lönestatistiken är ditt viktigaste underlag inför lönesamtalet och chefsrådgivarnas i förbundets uppskattade lönerådgivning till medlemmarna. Vår unika lönestatistik är också oundgänglig i förbundets aktiva arbete för högre skolledarlöner.

Har du bytt arbetsgivare under året? Kolla då att vi har din aktuella e-post genom att logga in på sverigesskolledare.se och Mina sidor.

Foto: Terri Undholm

Monika Elowsson,
ansvarig för försäkringsfrågor på
Sveriges Skolledare.

MEDLEMSFÖRSÄKRINGAR

NYTT OM MEDLEMSFÖRSÄKRINGAR FRÅN NYÅR

Från 1 januari 2024 får alla medlemmar i Sveriges Skolledare tillgång till hela utbudet av omfattande och förmånliga medlemsförsäkringar via Lärarförsäkringar.

Det finns några försäkringar som är grundläggande och som alla behöver ha, hemförsäkringen är en sådan försäkring. Här berättar förbundet mer om vad som ingår för dig som medlem.

Att försäkringen gäller för dina ägodelar om en skada inträffar i hemmet vet de flesta. Men försäkringen innehåller mer än så. Några exempel på saker som ingår är juridisk rådgivning, ett skydd när du flyttar och ett skydd om du drabbas av ID-stöld. Här berättar vi vad som ingår i hemförsäkringen och som kan vara bra att känna till.

JURIDISK RÅDGIVNING

Du som har Lärarförsäkringars hemförsäkring får upp till fem timmar kostnadsfri juridisk rådgivning via Familjens Jurist. Behöver du sedan ytterligare rådgivning får ►

Foto: Adobe Stock

du den till ett rabatterat pris. Du kan exempelvis få hjälp med familje- och arvsrätt eller konsumentköplagen.

FLYTTSKYDD

Om du flyttar räknas både din gamla (ordinarie) bostad och nya (ordinarie) bostad som försäkringsställe en månad från flyttdatum.

SKYDD OCH HJÄLP VID ID-STÖLD

En identitetsstöld kan innebära att en bedragare med hjälp av stulna personuppgifter köper varor och tjänster i ditt namn och för dina pengar. Försäkringen hjälper dig att dygnet runt få hjälp att förebygga, upptäcka och begränsa skadorna. Dessutom ingår juridisk hjälp för att bli av med oriktiga pengakrav och att radera oriktiga betalningsanmärkningar.

RÄTTSSKYDDSFÖRSÄKRING

Rättsskyddsförsäkringen gäller för ombuds- och rättegångskostnader om du råkar i tvist som kan leda till rättegång. Rättsskyddet gäller dock inte för tvister som enbart kan prövas av länsrätt, kammarrätt, regeringsrätt eller hyresnämnd. Vissa tvister är undantagna, till exempel skilsmässotvister.

ANSVARSFÖRSÄKRING

Ansvarsförsäkringen gäller om du krävs på skadestånd för person- eller sakskada. Försäkringen gäller för privatlivet och täcker alltså inte händelser i samband med yrkesverksamhet. Det finns fler begränsningar, till exempel gäller inte försäkringen om du blir skadeståndsskyldig mot någon medförsäkrad. Ansvarsförsäkringen täcker skadestånd på högst 5 miljoner kronor. ■

Se hela utbudet av medlemsförsäkringar på Lärarförsäkringars webb, lararforsakringar.se.

”VILKA FÖRSÄKRINGAR KAN JAG TECKNA GENOM SVERIGES SKOLLEDARE?

? Jag har både olycksfallsförsäkring och hemförsäkring via medlemskap i en förening. Nu tycker jag att de har blivit väl dyra och samtidigt har jag hört att Sveriges Skolledare ska ha bra medlemsförsäkringar. Vilka försäkringar rör det sig om och vart vänder jag mig ifall jag vill teckna dem i stället?

! Som medlem i Sveriges Skolledare kan du teckna förmånliga medlemsförsäkringar hos Lärarförsäkringar, bland annat olycksfallsförsäkring och hemförsäkring.

Olycksfallsförsäkringen ger ersättning vid både små och stora olycksfall, från benbrott och tandskador till skador som leder till bestående invaliditet. Högsta ersättning är 2 000 000 kronor. Priset är 22 kronor i månaden för medlemmar upp till 35 år och 27 kronor i månaden för medlemmar från 36 år.

MEDLEMSHEMFÖRSÄKRINGEN FINNS i tre storlekar – Bas, Mellan och Stor. I alla tre ingår bland annat obegränsat lösöre, extra långt reseskydd och juridisk rådgivning. I Hemförsäkring Mellan ingår allriskförsäkring (även kallad drulleförsäkring). Den största hemförsäkringen innehåller en ännu större allriskförsäkring, reseförsäkring och halv självrisk. Priset på hemförsäkringen beror på vilken storlek du väljer och var du bor. Du kan se ditt pris på Lärarförsäkringars webbplats.

Beroende på hur du bor kan du behöva komplettera skyddet i hemförsäkringen, och genom Lärarförsäkringar kan du även teckna till exempel bostadsrättsförsäkring, villaförsäkring och fritidshusförsäkring.

UTÖVER OLYCKSFALLSFÖRSÄKRING och hemförsäkring erbjuder Lärarförsäkringar ett brett utbud av medlemsförsäkringar för dig, din familj och dina husdjur. Genom ditt

medlemskap i Sveriges Skolledare har du också tillgång till Lärarförsäkringars pensionstjänster.

På lararforsakringar.se kan du läsa mer om samtliga medlemserbjudanden, teckna försäkringar, boka pensionsrådgivning eller anmäla dig till en pensionsföreläsning. ■

Sara Öster
rådgivningschef
Lärarförsäkringar

RABATTER & FÖRMÅNER

Fackligt stöd, försäkring, kompetensutveckling och rabatter. Allt det, och mycket mer, får du som medlem i Sveriges Skolledare. Hitta intressanta erbjudanden som passar dig.

Fackligt stöd

Det fackliga företräderskapet i Sveriges Skolledare präglas av en hög kompetens och ett stort engagemang.

- Chefsrådgivning, med arbetsrättsligt stöd och förhandlingshjälp.
- Lönestatistik.
- Lönerådgivning.
- Stöd till lokala förtroendevalda.

Trygghet & ekonomi

Som medlem i Sveriges Skolledare blir du erbjuden ett förmånligt paket av försäkringar och banktjänster.

- Sveriges bästa inkomstförsäkring. Som medlem kan du få ersättning i upp till 200 arbetsdagar. Ersättningen är 80 procent av lönen upp till en månadslön på 100 000 kronor.
- Medlemsförsäkringar för extra trygghet, bland annat olycksfallsförsäkring, sjukförsäkring, livförsäkring, hemförsäkring och bilförsäkring till förmånliga villkor.
- Banktjänster och medlemslån via Danske Bank, SEB och Swedbank.
- Pensionsrådgivning.

Utveckling & inspiration

En kontinuerlig kompetensutveckling är viktig för att du som ledare ska kunna utvecklas

som chef och ledare i en kunskapsorganisation. Vi erbjuder dig som medlem ett urval av speciellt inriktade kompetensutvecklingsmöjligheter.

- En rektors första 100 dagar – stödmaterial och verktyg för dig som är ny i tjänsten.
- Skolledarkvarten – digitalt veckomöte för medlemmar och förtroendevalda.
- Event och utbildningar: Nordiska Skolledarkongressen m.fl.

Rabatter & erbjudanden

Dra fördel av styrkan i ditt medlemskap med förhandlade rabatter på resor, hotell och andra speciella rabatter.

- Benify – hundratals erbjudanden för dig som är medlem.
- Res och bo billigare – rabatter på resor, tåg och båt till hotell och andra semesterboenden.
- Läsning med medlemsrabatt.
- Folkblådan – en krisberedskapslåda till medlemspris.
- Bokrabatter.

Mer information och länkar till alla erbjudanden hittar du på sverigesskolledare.se.

Upp till
10%
på Apple

Som medlem i Sveriges Skolledare har du tillgång till hundratals rabatter via Benify. Läs mer om Benify Deals på sverigesskolledare.se.

NE Blended

Mer kunskap för mindre pengar.

Läs mer på [NE.se](https://ne.se)

Bok + Digitalt
från 179 kr

Posttidning B

Avs: Sveriges Skolledare
Box 27038
102 51 Stockholm

SMART®

Lärare behöver rätt arbetsverktyg

SMART Board® iQ

**Köp 3
betala
27 970 kr
per skärm**

Sveriges mest köpta

Tre SMART Board iQ MX

Webbinarier och användarforum

Kostnadsfri mjukvara

På svenska

Logga in för att nå ditt innehåll

GDPR

Multitouch på Chromebook,
Mac och Windows

ENERGY STAR® -certifierad
Konfliktfria mineraler och material

Automatiska uppdateringar och
SMART Remote Management

Integration med Google Drive och
Microsoft Teams

Alla kampanjer:

Paketpris 83 970 kr*

smartboard.se | info@netsmart.se | 010-150 06 00

*Priser ex moms, frakt, installation och kemikalieskatt.
Erbjudandet gäller så långt lagret räcker, längst tom den 29 december 2023.

netsmart